

Maistrovo glas

Glasilo Zveze društev general Maister

80-let

Milana Lovrenčiča

Proslava ob dnevu
Rudolfa Maistra

Rodbini Tomšič in Maister

Dan slovenske vojske

številka 2/2015

ZVEZA DRUŠTEV GENERAL MAISTER, TRUBARJEVA 3, 1000 LJUBLJANA
POŠTNA PLAČANA PRI POŠTI 1102 LJUBLJANA, TISKOVINA

*Dobro kot bruh
a noster in odlicen kot meč
Milana vojvod Maistravel
Ljubljana, 9.6.2015*

2015

Kazalo

Uvodnik: Kdor pozabi ali uniči svoje korenine, ne bo mogel več rasti 3

V čast in spomin našemu pesniku in generalu 4

General Rudolf Maister v Ljubljani .. 5

Cvete dekletu rožmarin 8

Srečanje rodbin Maister in Tomšič. 10

Nagovor ministrice za obrambo Andreje Katič ob dnevu slovenske vojske..... 12

Slavnostno ob dnevu slovenske vojske in dnevu veteranov 13

Dne 27. aprila Slovenija praznuje državni praznik, dan upora proti okupatorju 14

Moj oče – Maistrov borec 15

Bil je velik idealist 17

Zborovanje slovenskih izgnancev . 18

Domovina 20

Društvo generala Maistra za Zasavje je podpisalo aneks k listini o medsebojnem sodelovanju veteranskih in domoljubnih društev in združenj Zasavja 22

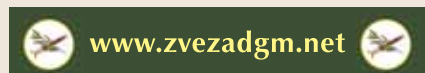
Na metliški vigredi smo se srečali člani Društva general Maister Ljubljana in Belokranjskega društva general Maister..... 24

Koroško domoljubno društvo Franjo Malgaj 27

»Spomenica za borbo za osloboditev severnih krajev Jugoslavije 1918 – 1919« 28

MAISTROV GLAS je revija, ki jo izdaja Zveza društev general Maister, Trubarjeva 3, 1000 Ljubljana, uredniški odbor: Matjaž Brojan, Mitja Meršol, Franci Svetelj, Jelka Šertel, Janko Šertel in Dušan Vodeb.

E-pošta: zvezadgm@siol.net

Razpis za podelitev spominskih priznanj generala Rudolfa Maistra v letu 2015

Skladno z Dogovorom o podeljevanju spominskega priznanja generala Rudolfa Maistra z Občino Kamnik zbiramo možne predloge za priznanje zaslužnim posameznikom in pravnim osebam. Predloge z obrazložitvijo posredujte **najkasneje do 1. septembra 2015** na tajništvo Zveze društev general Maister, Trubarjeva 3, 1000 Ljubljana. Odbor bo izmed prispelih predlogov izbral največ tri prejemnike spominskega priznanja.

»Priznanje se lahko podeli osebam, ki so s svojim delom na področju domoljubne vzgoje in izobraževanja, znanosti, kulture, obrambnih dejavnosti ali na drugih področjih javnega delovanja, povezanega z nastankom slovenske države vidno pripomogle k ohranjanju spomina na generala Rudolfa Maistra in njegove sporočilnosti. Spominsko priznanje se podeli tudi osebam, ki so s svojim delom pomembno prispevale k utrjevanju domoljubja in domovinske pripadnosti.«

Rudolf Pfaјfar, sekretar ZDGM

ČESTITKA

SPOŠTOVANI PRIPADNIKI GENERALA RUDOLFA MAISTRA

Vsako leto 25. junija praznujemo dan državnosti in se spominjamo največjega dosežka Slovencev v vsej naši zgodovini, saj smo si priborili svojo lastno državo. Nismo povsem zadovoljni z njo, vendar je takšna, kot jo sami urejamo in vodimo. Uživajmo v njej in imejmo jo radi. Vsak naj opravi svojo državljansko dolžnost in naredi vse tisto, kar lahko prispeva k njeni blaginji. Če bo država takšna, kot smo si jo zamislili leta 1990, ko smo o njej odločali, bomo tudi državljani zadovoljni. Zato bodimo aktivni državljani in uživajmo ob dejstvu, da je naša država Slovenija tudi naš dom in naša domovina.

Čestitam vsem ob dnevu državnosti.

Predsednik Zveze društev general Maister
mag. Milan Lovrenčič

Kdor pozabi ali uniči svoje korenine, ne bo mogel več rasti

Aleks Štakul

»Vsak človek je zase svet,
čuden, svetel in lep
kot zvezda na nebu ...
Vsak tiho zori,
počasi in z leti,
a kamor že greš, vse poti
je treba na novo začeti.«

(Tone Pavček)

Koliko resnice, življenjske modrosti in spoznanj je v teh lepo spenjenih misli našega pesnika in nekdanjega viteškega vinskega prijatelja Toneta Pavčka. In če se ob tem častitljivem in lepem prazničnem jubileju našega Milana ozremo na njegovo prehojeno pot, čas zorenja, osvajanja novih znanj in modrosti, nismo daleč od resnice, ki jo je v svojih zrelih letih čutil in zapisal veliki pesnik. Da bo mož trden, neizpros in jeklen, mu je bilo položeno že v zibelki, ko je luč sveta ugledal pred osmimi desetletji v Lukavcih pri Ljutomeru. Rojen Prlek, ki z »gučanjem« nikdar ne zataji svojega porekla. Še danes zaljubljen in navezan na ravninsko gričevnat svet med rekama Dravo in Muro, svet prelepih nasprotij in izvirne gostoljubnosti ljudi, znanih po prleški govoric in povezanosti z domačo hišo. Zanje je značilno, da so domiselni in se radi pošalijo na lasten račun, še raje pa zbadajo soseda. So delavni, marljivi in vestni.

Prav tak je tudi naš Milan, ki ga je življenjska pot tako kot mnoge znane zgodovinske prleške osebnosti, npr. dr. Franca Miklošiča, dr. Antona Trstenjaka, dr. Karola Grossmana, Stanka Vraza, Slavka Osterca in še mnoge druge vodila v širni svet. Toda vedno se z velikim veseljem vrača v to poljedel-sko-vinogradniško območje, med

svoje Prleke, kot sam rad pravi. Ekonomist in podjetnik, ki je v Sloveniji oral ledino v podjetniškem svetovanju in novih oblikah plemenitenja denarja v obliki delnic, je večino svojega življenja posvetil delovanju na finančnem področju. Je nemiren duh, ki kritično spremlja dogajanje v slovenski družbi, in ko se mu zdi potrebno, vanj tudi poseže.

Velik domoljub, zaslužen za ustanovitev Društva general Maister Ljubljana in kasneje Zveze društev generala Maistra s 1500 člani, ki negujejo in širijo njegovo zgodovinsko vlogo in poslanstvo. General Maister je v njegovo zavest vstopil z očetovo življenjsko zgodbo; oče se je namreč po triletnem bojevanju na soški fronti po prihodu domov pridružil Maistrovim borcem in šel z njimi na Koroško. Številni njegovi borci, pa tudi drugi, so ga oboževali. Ponosen je, da je sin Maistrovega borca, da je imel možnost prijateljevati z akademikom dr. Antonom Trstenjakom, ki ga je ob priložnosti spodbudil z besedami: »Sramota je za Ljubljano, da ne postavi spomenika največjemu sinu slovenske matere, ki je s sabljo ubranil del slovenskega ozemlja.« Milan se je odločil, da to uresniči, in uspelo mu je. Danes imamo v Ljubljani kar dva spomenika generalu in pesniku Rudolfu Maistru Vojanovu. In ne samo to. O generalu se je pred petnajstimi, dvajsetimi leti vedelo zelo malo, s postavitvijo prvega spomenika pa so se začele stvari premikati na bolje. V teh letih so predvsem na Milanovo pobudo in z njegovo pomočjo izdali več knjig, od Življenjepisa generala Maistra do Delovanja generala Maistra na Štajerskem, Koroškem in v Prekmurju, ponatisnili so njegove poezije, privabili so skladatelje, da so uglasbili več del v njegovo čast.

Prav pomanjkanje domoljubja je po njegovem eden večjih problemov slovenske družbe, tudi država se njegovega pomena premalo zaveda.

Za Milana je vsak dan prekratek. Vedno je poln novih idej in izvirnih zamisli. Nič čudnega torej, da je bil tudi med pobudniki, ki so zaslužni za ustanovitev Združenja slovenskega reda vitezov vina in dva polna mandata ali dobro desetletje je kot vitez vina uspešno krmaril ljubljansko Viteško omizje. Da njegove velike ljubezni do konj in kasaških dirk niti ne omenjam. Kajti to je že utečena in značilna navezanost vsakega Prleka, odkar so na Cvenu 1874. leta priredili prve konjske dirke.

»Kdor poje, slabo ne misli«. Poslušati Milanovo žuborenje prleškega dialekta oziroma prleške »leksike« je vedno prijetno. Toda ko zadoni njegova prešerno zapeta pesem »En starček je živel ...« , tedaj se preprosto sprostita njegova srce in duša.

Zvest je znanemu keltskemu pregovoru: » Kdor pozabi ali uniči svoje korenine, ne bo mogel več rasti.«

Zato, dragi naš Milan, naj te zdravje še dolgo ohranja, naj pesem prešerna odzvanja in naj te življenjska energija krepi.

V čast in spomin našemu pesniku in generalu

Aleks Štakul

Bilo je slovesno in hkrati prešerno. Velika koncertna dvorana Slovenske filharmonije v Ljubljani je bila napolnjena do zadnjega kotička. Prišli so člani društev generala Maistra in Franja Malgaja iz vseh koncev naše lepe Slovenije, da počastijo državni praznik v spomin na Rudolfa Maistra.

Ob spremljavi orkestra Slovenske vojske je naš član, operni pevec Jože Vidic, zapel himno Slovenec, ki se mu je ubrano pridružilo tudi občinstvo. V priložnostnih nagovorih so zgodovinski pomen in poslanstvo generala Maistra v

današnjih družbenih razmerah opisali slavnostni govorniki: župan mestne občine Ljubljana g. Zoran Jankovič, predsednik Zveze društev general Maister mag. Milan Lovrenčič in minister za obrambo Republike Slovenije g. Janko Veber. Sledil je imeniten kulturno-umetniški program, v katerem sta sodelovala godba na pihala Slovenske vojske in mešani pevski zbor Glasbene matice iz Maribora. Po prireditvi, ki ji je ob številnih predstavnikih KODVOS-a s praporščaki veteranskih in domoljubnih organizacij prisostvoval tudi

nekdanji predsednik Republike Slovenije Milan Kučan, je sledilo prisrčno druženje udeležencev proslave, ki smo jo tokrat pripravili z dobrim sodelovanjem Zveze društev general Maister, Društvom general Maister Ljubljana in Mestno občino Ljubljana. Ob tem velja še posebna zahvala g. Marku Morelu in njegovim sodelavkam, direktorju Slovenske filharmonije g. Damjanu Damjanoviču in ekipi RTV Slovenija, ki je tudi tokrat poskrbela za neposredni radijski in televizijski prenos lepe prireditve.

General Rudolf Maister v Ljubljani

Pozdravni nagovor na proslavi dneva generala Maistra
v dvorani slovenske Filharmonije - 22. 11. 2014

mag. Milan Lovrenčič, predsednik Zveze DGM

Spoštovani domoljubi, predsednik Republike Slovenije g. Borut Pahor, minister za obrambo g. Janko Veber, župan Ljubljane g. Zoran Jankovič, člani društev generala Maistra in vseh veteranskih in domoljubnih zvez, predstavniki Slovenske vojske, Univerze ...

Naš župan g. Jankovič rad pove, da je Ljubljana najlepše mesto na svetu. Ker poznam Maistrovo poezijo, sklepam, da jih je prebral tudi naš župan, saj se prva kitica pesmi Ljubljanska roža glasi takole: Tam v beli, beli Ljubljani najlepše rože cveto! Tako so mi rekli fantje, šment! Brž sem šel po eno!

Da, general Maister je bival v Ljubljani od leta 1890 do 1914. Obiskoval je klasično gimnazijo, ki je bila na današnjem Vodnikovem trgu. Z mamom Frančiško je prebival na Poljanski 23, Židovski 6 in na Trubarjevi, takrat Cesti sv. Petra 97. Ko je iskal rožico po beli Ljubljani, se je ustavil v Sp. Šiški, kjer je stanovala družina Stanislava Stergarja, cesarsko-kraljevega sanitetnega nadzornika, ki je imela hčerko Marijo (Marico). Ta družina je jamčila za Maistra, da se je lahko poročil. V zakonu sta se jima v Ljubljani rodila dva sinova, Hrvoj in Borut.

Kar dolgo časa general Maister ni bil omenjen oz. je bil kar malo pozabljen glede zaslug za severno mejo. Nato pa je skupščina mesta Ljubljane leta 1974 podelila domicil mestnemu odboru Zveze borcev za severno mejo 1918/19. Povedati je

treba, da je bilo pod komando generala Maistra vključeno, po naših podatkih, kar 415 borcev iz mesta Ljubljane. Takšno zatišje je bilo do leta 1996, ko nas je akademik dr. Anton Trstenjak začel opominjati, kako zaničevalen odnos imamo do največjega sina slovenskega naroda, ki je s sabljo obranil pomemben del slovenskega ozemlja. Poslušali smo ga in začutili domoljubnost ter pristopili k postavitvi spomenika v Ljubljani, tako da imamo sedaj celo dva. Posledica te poslušnosti in spoštovanja do dr. Trstenjaka pa je bila, da smo začeli proučevati in poučevati generalovo domoljubno sporočilnost. Tako je danes že približno 1600 članov, ki delujemo v 23 društvih. Delujemo v glavnem prostovoljno in s skromnimi finančnimi sredstvi, to pa tudi zato, ker so nas aktualni ministri za delo, ki so delili

finančna sredstva, obravnavali mačehovsko in nam dodelili minimalne dotacije.

Toda mi vseeno delujemo. Delamo z mladino po šolah, prirejamo okrogle mize, izdajamo knjige, osvetljujemo zgodovino Maistrovega delovanja, organiziramo neobvezen pouk domovinske vzgoje ter društvene in državne proslave ter sodelujemo z veteranskimi in domoljubnimi zvezami.

Hvala tudi vam vsem, ki delujete po sporočilnosti in domoljubnem delovanju generala Maistra, zaradi katerega njegove sadove sedaj uživamo v samostojni domovini in državi Republiki Sloveniji. Ob tem vabim vse, ki se nam še niste priključili, da se nam pridružite, da bomo tudi mi dali svoj dar domovini na oltar, da bo tudi naša domovina najlepša na svetu, tako kot je lepa Ljubljana.

Cvete dekletu rožmarín

Franjí Tomšič, materi Rudolfa Maístra

Maja Kos

Nas, prebivalce občine Trebnje, združuje ljubezen do Trebnjega, do mesta in do njegove idilične okolice, ki občinsko središče ob Temenici napaja s prepotrebno polnokrvnostjo. Identiteto svoje družine, vasi ali mesta odkrivamo skozi skrivnostni zgodovinski mozaik in edinstvenost posameznih dogodkov, svetlih in manj svetlih. Čutiti je, da vsi skupaj vedno bolj iščemo lastne korenine in hkrati odstiramo osrčje mesta; mesta, ki leži na ključni točki med Savo in Krko, na duhovnem in energijskem vrelcu Slovenije, na križišču poti, na presečišču zgodovine. Iščemo dušo Trebnjega.

V Trebnjem, na današnji Rimski cesti 19, kjer stoji mogočna domačija Tomšič, se je v spoštovani in zavedni slovenski družini pred 181 leti, 11. januarja 1834, rodila Franja (Franciška) Tomšič, poročena Maister, mati generala Rudolfa Maistra. Njegov oče, Franc Maister, rojen 1826 na Ptujju, je kot finančni uslužbenec deloval na Štajerskem, Koroškem in Notranjskem. Ko so ga premestili na Dolenjsko, je tukaj spoznal brhko Franjo, hči Matije Tomšiča (1783–1850), uglednega trebanjskega učitelja, organista, ljudskega pesnika in gostilničarja. **Poročila sta se 6. maja 1867 v Trebnjem.** Sin Rudolf Maister, po materi Dolenjec, po očetu Štajerec, se jima je rodil 29. marca 1874 na Gorenjskem, v Kamniku.

Na simbolni dan, 6. maja 2009, na dan Franjine poroke s Francem Maistrom, smo v Trebnjem ustanovili Dolenjsko društvo generala Maistra. Društvo je izrazito domoljubnega značaja, želimo delovati vključevalno, povezovalno, raziskovalno in promocijsko. V

tem času pozornost posvečamo zgodovinski vlogi družine Tomšič in njihovega potomca Rudolfa Maistra, ki je tudi prek svoje matere Franje podedoval osebnostno kulturno širino. Že z materinim mletkom je pil ljubezen do slovenske besede, ljudske pesmi, pripovedništva in govorništva. Vrednote tradicije so se vanj pretakale tudi ob srečevanju z mamino sestro Matildo Tomšič, poročeno Sebenikar (1847–1933), raziskovalko ljudskih pripovedi, narodno delavko in pesnico (objavljala je v Vrtcu, Zvončku, Slovenki, Edinosti) in njenim možem Lovrencem, ki je bil Rudolfov skrbnik, potem, ko mu je 13-letnemu umrl oče. Mamin starejši brat Emanuel Tomšič (1824–1881) je bil pesnik, učitelj, politik, trebanjski župan in kandidat za deželnega poslanca, najstarejši Bernard Tomšič (1811–1856) je bil prav tako učitelj, a tudi prevajalec, pesnik in pisatelj.

Ustvarjalna moč družine Tomšič je bila res plodovita. Tako je duhovna zapuščina mame Franje izrisovala ključne kažipote sinovemu zorenju in postavila temelje njegovemu življenjskemu kredu. Rudolf Maister je imel 44 let, ko je v tistih novembrskih dneh pred skoraj 100 leti skupaj s predanimi soborci ključno obrnil tok zgodovine slovenstva na SV današnje države Slovenije.

Bil je dostojanstven mož, ki je ljubil lepoto; lepoto duha, srca in rodne dežele. Bil je človek dejanj, discipliniran in razgledan. Zaradi njegove izjemne karizme so se ob njem mnogi počutili majhne, tudi še dolgo po njegovi smrti. V našem kolektivnem spominu živi kot zgleden domoljub, prvi gene-

ral prve slovenske vojske, humanist, bibliofil, pesnik in vizionar. Človek, ki je doumel znamenje časa, se odločno odzval in v bliškoviti vojaški akciji, ki jo je vodilo neustrašno pesniško srce, vrnil Mariboru in severni štajerski meji slovenski obraz. Kar je škof Anton Martin Slomšek leta 1859 s prenosom sedeža lavantinske škofije iz Št. Andraža v Maribor začel, je želel general Rudolf Maister v letih 1918–1920, ob koncu t. i. velike vojne, dokončati. Zato je Hitler že aprila 1941 sredi Maribora zaukazal: »Naredite mi to deželo spet nemško.«

Nemčija, s takrat priključeno Avstrijo, je pač še vedno prebolevala poraz prve svetovne vojne. Druga svetovna vojna je bila le nadaljevanje prve. Nekateri zgodovinarji ugotavljajo, da se je druga svetovna vojna končala šele, ko je padel berlinski zid ...

A general Rudolf Maister skupaj z novoustanovljeno slovensko narodno vojsko, ki je štela 15.000 dobro oboroženih mož, žal ni uspel udejanjiti vsega, kar bi slovenskemu narodu po razpadu avstro-ogrske monarhije na celotni severni meji pripadalo. Kot je zapisal pisatelj Tone Partljič, Mariborčan: »S slovenskimi fanti je osvobodil Maribor, Šentilj, Radgono in naredil mejo na Muri. Osvojil bi tudi Pliberk, Velikovec, Celovec, Gospo sveto, pa mu neodločni politiki v Ljubljani niso dovolili. V tem je razlika med politiki in vojaki. Vojaki ukrepajo, politiki pa dolgo debatirajo, cincajo, usklajujejo. Naši so takrat raje čakali, kaj bodo rekly in naredile z nami velesile ... Maister je bil zaradi tega jezen in žalosten,

izgubili smo osrednji del Koroške; tudi tisti del, kjer smo nekoč v zgodovini sami volili svoje kneze in vojvode ...Ej, če bi njemu dovolili iti na Koroško!»

V svojih pesmih je Maister omenjal dve ženski: ženo Marijo in deklico Katrco iz Zavrha v Slovenskih goricah, v srcu pa je od prvega do zadnjega diha nosil še dve: mater in domovino. Pripovedni, pisateljski in pesniški dar je podedoval po Tomšičevih - dedku, materi, teti in dveh stricih. Leta 1890, ko je imel 16 let, je v mladinskem listu Vrtec objavil svojo prvo črtico *Pokopali smo jo*, kot spomin na pokojno babico. Rudolf Maister Vojanov je izdal dve pesniški zbirki: prva, z naslovom *Poezije*, je izšla leta 1904, druga, z naslovom *Kitica mojih*, je izšla leta 1929. Pri objavljanju svojih del se je rad podpisoval s psevdonimi, najpogosteje kot Vojanov. Nekatero njegovo pesmi so ponarodele: *Cvete dekletu rožmarin*, *Završki fantje*, *Tam gori za našo vasjo*. Maistrova mati je bila vse življenje zelo povezana z najmlajšim sinom Rudolfom, saj sta starejša dva umrla mnogo prezgodaj: najstarejši Artur, star osem let (1868–1876), Ernest (1871–1897) pa kot 26-letni mladenič. Ko je bil Rudolf Maister 1. novembra 1908 kazensko premeščen v Przemysl v Galicijo, je odšla z njegovo družino na pot

tudi mama Franja. Zadnja leta življenja je preživljala pri sestri Matildi na Uncu, kjer je 7. julija 1922 umrla v starosti 88 let; 35 let je preživela kot vdova.

Sin Rudolf je umrl 26. julija 1934, prav tako na Uncu, kjer je bil na počitnicah, star komaj 60 let, v neposredni bližini ponižujoče fašistične meje, ki je bila poleg izgubljene Koroške njegova velika bolečina. Pokopali so ga na pokopališču Pobrezje v Mariboru, kjer ga je na zadnjo pot pospremlilo 25.000 ljudi. Kot poročajo zgodovinski viri, je bil to največji pogreb v vsej zgodovini Maribora do danes.

Mi pa smo z njim, z njegovo materjo Franjo, očetom Francem in z vsemi našimi predniki povezani za vedno. Morda Rudolfova duša, od tam, kjer zdaj prebiva, veselo pozdravlja dol med trebanjske griče z zaključnimi verzi njegove pesmi *Dolenjska poletna noč: V mesečini iz gorice / beli se zaspano lice / zidanice. / Viničar že davno spi. / Le veseli striček čriček / še fantuje, pisaka, vriska / in pritiska: / Letos sonce žge za tri, / kar za tri, / za trikrat tri! / Spet bo enkrat dober cviček.* / Mi pa mu radostno odzdravljamo: »Na Tvoje zdravje, srčni general.«

Letos, **6. maja zvečer**, na dan, ko sta se poročila Maistrova starša Franja in Franc, smo na Tomšičevi hiši v Trebnjem **odkrili spominsko**

obeležje Franji Maister. Prirediteljev z naslovom **CVETE DEKLETU ROŽMARIN** pripravljamo v partnerstvu s Krajevno skupnostjo **Trebnje**, ki projekt tudi finančno in logistično podpira.

Praznični kulturni program so soblikovali: Osnovna šola Trebnje, Glasbena šola Trebnje, Šola klasičnega baleta Trebnje, Ženska vokalna skupina Črta iz Trebnjega, Maistrova ulica iz Trebnjega, Župnija Trebnje, Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo Trebnje, Slovenska vojska, Vokalni kvintet Završki fantje iz Lenarta v Slovenskih goricah, Zveza društev »general Maister« Ljubljana in slovenski kraji, ki so najtesneje povezani z družino Maister: **Ptuj** - rojstni kraj Rudolfovega očeta Franca Maistra, **Kamnik** - rojstni kraj Rudolfa Maistra, **Zavrh v Slovenskih goricah** - rojstni kraj Maistrove pesmi Završki fantje in rojstni kraj Vokalnega kvinteta Završki fantje, **Unec** - kraj generalovega oddiha pri teti, kraj smrti mame Franje in kraj smrti generala Rudolfa Maistra ter Maribor - Maistrovo mesto, ki mu je posvetil večino svojih življenjskih, vojaških, domoljubnih in duhovnih moči. Tam je tudi njegov zadnji dom, kjer počiva skupaj z ženo Marijo in sinovoma Hrvojem in Borutom.

Na dan samostojnosti in enotnosti, 26. decembra 2014, smo njegov grob obiskali tudi rojaki iz Temniško-Mirnske doline in prižgali svečko miru. Avtobus je bil poln tudi zato, ker je z nami na pot odšlo kar 16 prebivalcev Maistrove ulice iz Trebnjega.

Po končani prireditvi na Tomšičevi domačiji je bil v prijetnem majskem večeru - ob rujni dolenjski kapljici in kakšni okusni svatovski jedi iz časov Franjine poroke - čas za druženje vseh prisotnih, obiskovalcev in ustvarjalcev programa.

Zgodba družine Maister naj nas povezuje in navdihuje.

Srečanje rodbin Maister in Tomšič

Izjava Draga Tomšiča

Trebnje, 7. maj 2015 – 6. maja 1867 sta se v Tomšičevi hiši v Trebnjem poročila Trebanjka Franja Tomšič in Ptujčan Franc Maister. Kar 148 let pozneje so člani Dolenjskega društva generala Maistra s slovesno prireditvijo popeljali obiskovalce v preteklost, materi slavnega borca za slovensko severno mejo in pesnika generala Rudolfa Maistra pa se poklonili s spominsko ploščo. Dogodek je bil tudi priložnost za srečanje rodbin Tomšič in Maister.

„V bistvu smo se prvič videli Tomšiči in Maistri, ti dve korenini, po mami Franji in rodbina Maister. Zanimivo. Niti vedel nisem, da obstajajo vnuki, do pred tednom dni,“ je povedal **Drago Tomšič**, katerega prapradedek je bil brat Franje Tomšič.

Pred šestimi leti, 6. maja 2009, je bilo v Trebnjem ustanovljeno Dolenjsko društvo generala Maistra, ki je v partnerstvu in ob finančni pomoči Krajevne skupnosti Trebnje ter ob sodelovanju z Območnim združenjem veteranov vojne

za Slovenijo Trebnje pripravilo tudi prireditev, poklon materi generala Rudolfa Maistra, Franji Tomšič, na kateri so odkrili tudi spominsko ploščo. V društvu želijo spodbuditi domovinska čustva, pravi predsednica **Marica Štamcar**, in dodaja: „Temeljne vrednote so prepoznavanje tega, kar je naredil, delal in živel Maister: poštenosti, ponosa, tudi občutljivosti, spoštovanja drug drugega, do drugače mislečega. Želimo si, da bi se v ljudeh zbudil občutek, da je moč v tem, če sodelujemo, če

smo prijazni, če smo odprti drug do drugega.“

Društvo tako poudarja domoljubje, želi delovati vključevalno, povezovalno, raziskovalno in promocijsko, pri tem pa posveča največjo pozornost zgodovinski vlogi družine Tomšič in njihovemu potomcu Rudolfu Maistru, ki je tudi prek svoje matere Franje podedoval osebnostno kulturno širino.

Člani upajo, da bo 6. maj vsako leto priložnost za srečanje, na katerem bodo ponosno počastili spomin na Rudolfa Maistra in njegovo mamo, Trebanjko Franjo Tomšič. Praznični kulturni program, ki so ga sooblikovali: Osnovna šola Trebnje, Glasbena šola Trebnje, Šola klasičnega baleta Trebnje, Maistrova ulica iz Trebnjega, Župnija Trebnje, Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo Trebnje, Sloven-

Od leve proti desni - Stojan Maister, Drago Tomšič in Borut Maister

ška vojska, Vokalni kvintet Završki fantje iz Lenarta v Slovenskih goricah, Zveza društev general Maister Ljubljana in slovenski kraji, ki so najtesneje povezani z dru-

žino Maister: Ptuj, Kamnik, Završ v Slovenskih goricah, Unec in Maribor, je privabil množico sokrajanov, navdušenih nad sporočilnostjo prireditve. Organiza-

torji si želijo, da bi bila zgodba matere Franje, družine Tomšič in generala Rudolfa Maistra Trebanjcem v ponos, jih povezovala in navdihovala.

Nagovor ministrice za obrambo Andreje Katič ob dnevu slovenske vojske

Andreja Katič, ministrica za obrambo

„Spoštovani predsednik Republike Slovenije in vrhovni poveljnik obrambnih sil, nekdanji predsednik Republike Slovenije, kolega minister, poslanke in poslanci, predstavniki diplomatskega zbora, župani slovenskih občin, načelnik Generalštaba Slovenske vojske, veterani vojne za Slovenijo, pripadnice in pripadniki Slovenske vojske, ostali gostje!

V veliko čast mi je, spoštovani pripadnice in pripadniki Slovenske vojske, da se vam lahko danes, dva dni po tem, ko mi je bila zaupana funkcija ministrice za obrambo Republike Slovenije, predstavim in vas nagovorim ob vašem prazniku. Najprej bi vam rada izrazila priznanje in hvaležnost za vaše odgovorno in predano delo za dobrobit Republike Slovenije ter njenih državljanek in državljanov. Hkrati želim ob današnji slavnostni priložnosti tudi orisati cilje, za katere si bom na tem odgovornem položaju prizadevala, da jih dosežemo. Zavedam se pomembnosti obrambnega položaja in teže nalog, ki so pred nami, predvsem pa dejstva, da je Slovenska vojska kot največji del resorja sestavljena iz profesionalnih in prizadevnih pripadnic ter pripadnikov. Ste ljudje, ki vse razsežnosti svojega vojaškega poklica razumete z odgovornostjo in ga ves čas živite kot poslanstvo. Iz spoštovanja do vas in do prispevka, ki ga dajete v obrambne sile Republike Slovenije, ter zato, ker je Slovenski vojski treba zagotoviti stabilnost in možnosti za uspešno opravljanje njenih nalog, vidim kot eno prvih usmeritev iskanje čim bolj ustreznih rešitev za kadrovske izzive.

Prav ob dnevu Slovenske vojske smo lahko in moramo biti še posebno ponosni na Republiko Slovenijo ter na to, da je naša država varna država. V svojem mandatu si bom prizadevala, da raven te varnosti obdržimo in dvignemo poslabšano obrambno pripravljenost ter da ohranimo stabilnost sil Slovenske vojske. Enote Slovenske vojske morajo biti popolnjene ter ustrezno opremljene in usposobljene enote, za kar je treba zagotavljati zadostne vire, tako kadro-

vske kot materialne in finančne. Skladno z mednarodnimi zavezami, ki smo jih dali, moramo prispevati tudi k skupni obrambi.

V prvi vrsti pa je Slovenska vojska branik suverenosti in samostojnosti naše domovine, Republike Slovenije. To je skupaj s slovensko policijo dokazala že v osamosvojitveni vojni, ko je izbojevala svojo prvo ognjeno preizkušnjo. Na logistično pripravo, ki je bila ena izmed najpomembnejših dejavnikov pri zmagovitem zavarovanju

politične odločitve o samostojnosti Slovenije, je odločilno vplival projekt Manevrske strukture narodne zaščite, ki je nastal leta 1990 kot posledica zavrnitve ukaza Jugoslovanske ljudske armade po razorožitvi Teritorialne obrambe. To je dragocena dediščina Slovenske vojske, zato bi rada izrazila priznanje in hvaležnost vsem pripadnikom Manevrske strukture narodne zaščite ter veteranom vojne za Slovenijo. Veseli me, da vas je danes veliko tu z nami.

Slovenci smo v svoji zgodovini dokazali, da smo vojaški narod, in sicer že v časih, ko so se naši predniki bojevali v drugih vojskah. Prelomnici, ko smo se v vojaškem boju končno borili za svoje interese in ki sta poleg osamosvojitvene vojne dve izmed treh zgodovinskih temeljev Slovenske vojske, sta boj generala Maistra in njegovih borcev za slovensko severno mejo ter slovenski narodnoosvobodilni partizanski boj v drugi svetovni vojni. Slednji nas je v sodelovanju z zavezniki z zmago nad fašizmom

in nacizmom popeljal v svobodo, s čimer je narejen tudi pomemben korak k poznejšemu oblikovanju samostojne in suverene državnosti. Ti trije pomembni in prelomni vojaškozgodovinski dogodki nas utrjujejo v naši narodni samozavesti. Govorijo nam o tem, da smo se Slovenci na bojnem polju borili za svoje interese, za ohranitev svoje narodne identitete, za svobodo in suverenost, torej za preživetje in prihodnost svojega naroda.

Tudi današnja Slovenska vojska je blizu ljudem. To med drugim dokazuje vaš visoki ugled, ki ga uživate med državljkami in državljani Republike Slovenije. V okviru svojih pristojnosti si bom prizadevala za to, da bo zaupanje ljudi tako visoko tudi ostalo. Z zavedanjem, da danes našo varnost precej ogrožajo naravne in druge nesreče, bom podpirala dejavno vključevanje Slovenske vojske v naloge zaščite, reševanja ter pomoči prebivalstvu ob takih nesrečah. Priložnost, ko lahko državljanke in državljani še posebej

začutijo, da je Slovenska vojska nepogrešljiv del naše družbe in da živi z njimi, so tudi tradicionalni dnevi odprtih vrat vojašnic Slovenske vojske, zato tudi sama iskreno vabim k obisku.

Spoštovani pripadnice in pripadniki Slovenske vojske, čestitam vam ob dnevu Slovenske vojske. Zahvaljujem se vam vašo profesionalnost in predanost, ki ju kažete pri služenju domovini. Vse dobro želim še zlasti vsem pripadnicam in pripadnikom Slovenske vojske, ki opravljate naloge v mednarodnih operacijah in na misijah. Ob bližnjem dnevu veteranov iskreno čestitam vsem veteranom vojne za Slovenijo ter pripadnikom Manevrske strukture narodne zaščite ob 25. obletnici tega pomembnega državotvornega projekta.

Nad nas so se zgrnili temni oblaki, pa naj to ne vpliva na vzdušje, na ponos ob tako pomembnem dogodku. Vsem vam, pa tudi vsem državljkam in državljanom želim, da čim lepše preživite današnji praznik. Naj živi Slovenska vojska!"

Slavnostno ob dnevu slovenske vojske in dnevu veteranov

Rudolf Pfajfar

V petek, 15. maja 2015, je na letališču Rakičan pri Murski Soboti potekal dan Slovenske vojske in dan veteranov. S proslavo so se spomnili tudi na prvo služenje vojaških nabornikov na slovenskih tleh pred 24 leti.

Slavnostni govornik je bil predsednik Republike Slovenije in vrhovni poveljnik obrambnih sil **Borut Pahor**, zbrane pa sta pozdravila tudi ministrica za obrambo Republike Slovenije **Andreja Katič** in načelnik gene-

ralštaba Slovenske vojske generalmajor **dr. Andrej Osterman**.

Osrednji govornik, predsednik Republike Slovenije **Borut Pahor**, je v nagovoru dejal, da je Slovenija ena najbolj varnih držav na svetu, in poudaril, da je za Slovenijo uspešnost EU in Nata elementarni nacionalni interes, še zlasti v času, ko se pojavljajo novi varnostni izzivi, kakršnih v zgodovini še ni bilo. Tudi zato je, med drugim, treba izvesti vse potrebno za učinkovito vojaško pripravljenost. Končal je z besedami, da ima Slovenska vojska v javnosti upravičeno zelo velik ugled, saj so državljani in državljanke ponosni nanjo.

Na slovesnosti so bili v čin brigadirja povišani polkovniki **Ernest Anželj**, **Franc Koračin**, **Roman Urbanč** in **Milan Žurman**, za kar smo jim posebej poslali tudi čestitko.

Plod zelo dobrega sodelovanja med Zvezo društev general Maister in Slovensko vojsko je tudi predstavitev naše Zveze, ki smo jo poleg razstavljene tehnike in orožja Slovenske vojske izvedli na prireditvenem prostoru. Kljub neprijaznemu vremenu so številni obiskovalci s spoštovanjem in odobravanjem prisluhnili našim naporom pri negovanju domoljuba in prenašanju sporočilnosti de-

janj generala Rudolfa Maistra.

Proslava se je končala s sproščenim druženjem. Poskrbljeno je bilo za pravi vojaški golaž, mnogi pa smo prvič okusili tudi prekmursko specialiteto – langaš, ki so ga sproti pekli v šotoru Turističnega društva iz Beltincev.

Polni lepih vtisov smo se odpravili na dolgo pot proti domu.

Dne 27. aprila Slovenija praznuje državni praznik, dan upora proti okupatorju

Gabrijela Biserka Šertel

Zveza združenj borcev NOB je v ponedeljek, 27. aprila 2015, v Festivalni dvorani v Ljubljani počastila 27. april, dan upora proti okupatorju. Poleg članov ZZB in uglednih gostov so se slavnostne akademije udeležile tudi veteranske organizacije, Tržaški partizanski pevski zbor Pinko Tomažič, pevci solisti in recitatorji.

27. april velja kot ustanovitev Osvobodilne fronte slovenskega naroda (OF), kar pa se je zgodilo dan prej, 26. 4. 1941, v Vidmarjevi vili. Na ustanovnem sestanku so se zbrali predstavniki sokolov, komunistov, krščanskih socialistov in naprednih kulturnih delavcev.

V uvodu proslave je predsednik ZZB NOB dr. Tit Turnšek pozdravil navzoče. V krajšem nagovoru je opozoril na današnje zapletene razmere in poudaril, da fašizem še zdaleč ni izkoreninjen, niti končan, saj ima številne pojavne oblike. Sledil je kulturni program z recitacijami, solopetjem in udarno pesmijo partizanskega pevskega zbora. Navzoče izvajalce je občinstvo nagradilo z bučnim aplavzom.

Po kulturnem programu je sledilo podeljevanje slavnostnih plaket in priznanj najzaslužnejšim. Med odlikovanimi je tudi Zveza društev general Maister. V njenem imenu je priznanje prevzel mag. Milan Lo-

vrenčič, predsednik Zveze.

Osrednji slavnostni govornik na proslavi je bil Bogdan Osolnik, nekdanji aktivist Osvobodilne fronte, diplomat, publicist in kulturni delavec. »Kakor je usoda slovenskega naroda zahtevala boj za svobodo, tako danes zahteva, da bi se strnile sile našega naroda«, je opozoril v svojem govoru. Izpostavil je partizane kot borce za čiste in svetle ideale, ki so sprejeli odločitev za borbo proti okupatorju, tudi za ceno lastnega življenja. Govoru tovariša Osolnika je sledil daljši film z njegovo osebno izpovedjo in predstavitev druge svetovne vojne. Prireditelj se je končala s tovariškim druženjem.

Moj oče – Maistrov borec

mag. Milan Lovrenčič

Moj oče, Ignac Lovrenčič, se je rodil 28. julija 1895 v Župetincih, sedaj občina Cerkev-njak. Odraščal je v veliki družini s sedmimi otroki, starimi starši, tetami in strici, ki so se preživljali na treh hektarjih zemlje in z dni-narskim delom. V veliki socialni stiski so starši poslali otroke, ko so dopolnili 10 let, za pastirje na večje kmetije, kjer so imeli več živine. Tako je moral od hiše tudi moj oče, in sicer v Sv. Jurij ob Ščavnici. Kmetje, h katerim je prišel, so bili zaradi pridnosti pri opravljanju kmečkih del prijazni do njega. Ker je bil odličnjak v šoli, ga je vzel v uk tamkajšnji trgovec Farkaš, ki je imel trgovino nasproti Kreftove domačije. Tri leta se je učil za trgovca, četrto leto pa je moral delati brezplačno, da je odslužil uk in oskrbo.

Takoj po začetku prve svetovne vojne je bil vpoklican v vojsko. Po kratkih vajah je bil že jeseni 1914 poslan v Galicijo. Ker pa je vojaško vodstvo ugotovilo, da se slovanski vojaki ne vojskujejo dovolj zavzeto in se rajši predajo v rusko ujetništvo, so očetovo enoto predstavili na novo fronto – ob Soči, kjer so se borili proti Italijanom. O dogajanjih na bojiščih je nerad pripovedoval. Zapomnil sem si, kakšno je bilo vzdušje v rovih, kjer so bili večkrat lačni kot siti in so se tešili s kajenjem. Ker pa so dobili le dve cigareti na dan, so kadili listje. Ko je njegov kolega segel iz rova po listje, je zaropotal italijanski mitraljez in mu odstrelil roko. V teh nemogočih razmerah za preživetje je bil enkrat ranjen. V svoji rodni kraj se je vrnil takoj po vojni, kjer pa je bila lakota, saj je vojaška oblast odpeljala vso živino in pobrala žitarice, olje, mast, skratka vse. V številnih družinah

Ignac Lovrenčič – Majstrov borec

se prav zaradi tega niso veselili vrnitve svojih sinov z bojišča. V tej zmedi in pomanjkanju hrane je župnik v Cerkevniku oznanil poziv generala Maistra, da se letniki 1875–1900 takoj javijo v vojašnico Melje. Brez razmišljanja so se fantje takoj napotili peš v Maribor, saj so vedeli, da jih bo general Maister oblekel in nahranil. Šele v Mariboru so izvedeli za Maistrov namen. Preslabo obveščene fante je na svojo stran privabila avstrijska vojska, ki je vojakom obljubljala plače, medtem ko Maistrovi niso dobili nič. General Maister je

hitro dojel avstrijsko vabo, zato je najel posojilo pri Mestni posojilnici Maribor in odlivi so zastali.

Po prevzetju oblasti v Mariboru so se začele priprave za obrambo Koroške. Tam sta že delovala Franjo Malgaj in Alfred Lavrič, vendar so Avstrijci prodirali po dolini Drave in tudi po Logarski dolini. Oče je bil dodeljen k mitraljezni četi 45 p. p. Maribor pod poveljstvom majorja Grebenca. Njihova naloga je bila držati dravski most. Nemške čete so prebile fronto in ga še s tremi fanti ujele, vendar so jim vsi ušli. Kakšnih osem tednov

so bili za nemško fronto na neki kmetiji pri Šent Danielu – Strojno ter se po prodoru naše vojske pri Dravogradu vrnili in javili podpolkovniku Škrabarju ter se borili naprej. Vojaki letnika 1895 so doslužili vojaški rok v Ljubljani.

Po petletni vojaški službi se je kot narednik jeseni leta 1919 vrnil domov in iskal priložnost za delo. Splet okoliščin ga je zanesel v Kri-

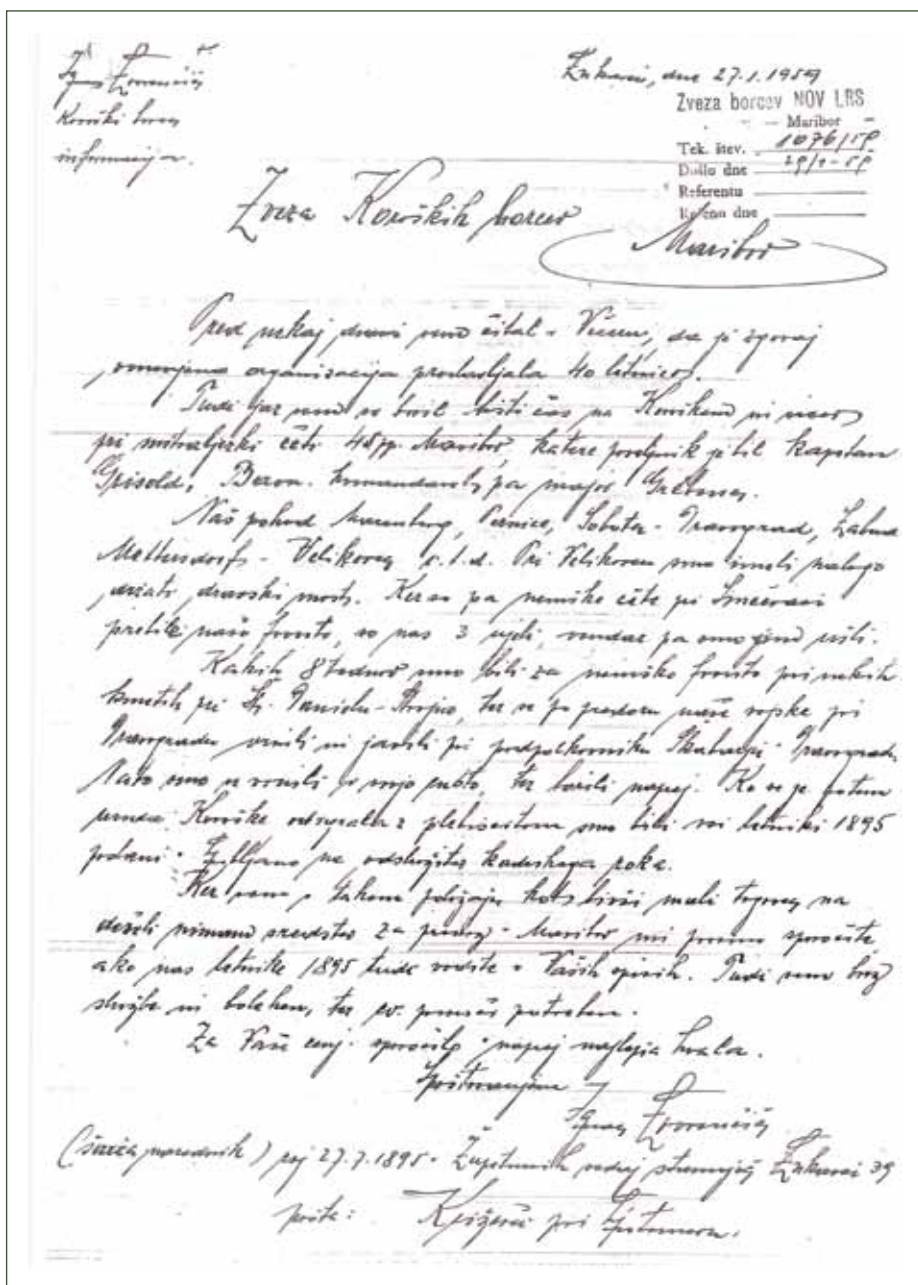
ževce pri Ljutomeru, kjer je s partnerjem odprl trgovino. Nekaj let pozneje si je sezidal hišo s trgovino v Lukavcih. Tu si je ustvaril družino, v kateri se je rodilo sedem fantov, danes smo živi še štirje. Vsakdo od nas je moral pomagati pri pomožnih delih v trgovini in na posestvu.

V vasi so bili štirje Maistrovi borci, s katerimi je prijateljeval vse življe-

nje. Čeprav v stari pa tudi v novi Jugoslaviji niso bili zaradi svojega delovanja posebno privilegirani, so se redno družili. Spremljali so delovanje generala Maistra in sodelovali v borbi za osvoboditev severnih krajev Jugoslavije v letih 1918–1919. Tudi moj oče jo je dobil, tako z rdečim trakom, kar je bil dokaz, da je bil vojak pri osvobajanju Koroške.

Nemci so bili sovražni do Maistrovih borcev, partizani pa ga tudi niso pritegnili k sodelovanju. Po drugi svetovni vojni so bili zmagovalci partizani, ki so upravičeno slavili svojo zmago nad nacizmom, vendar niso upoštevali Maistrovih zaslug. Bilo je nekaj partizanskih vodij, ki so si prizadevali za priznanje Maistrovih zaslug (Luka Leskošek idr.). O Maistrovih borcih so začeli pisati po letu 1960, ko se je umirjala vojna evforija.

Naj na koncu opišem še najin odnos »oče-sin«. Oče je bil izjemno asketski, delaven, strog, sicer pa je bil rad v družbi, ki je prepevala, čeprav je večino dneva porabil za delo. Delovne navade pa je vsadil tudi v svoje otroke, zato tudi meni ni težko kljub letom poprijeti za kakršno koli delo. Pa tudi zapeti Maistrovo in očetovo pesem »Tam na vrtni gredi«.

Pismo od očeta. Prošnja za vključitev v Zvezo Koroških borcev Maribor.

Bíl je velik idealist

Govor župana občine Mežica Dušana Krebela ob spomeníku Franja Malgaja

Dušan Krebel

Spoštovani gospe in gospodje, tovarišice in tovariši, spoštovani vsi, ki ste danes z nami, da skupaj obudimo spomin, spoštovani vsi, ki s svojo prisotnostjo izražate hvaležnost tistim, ki so s svojimi življenji plačali davek za našo svobodo, za našo domovino, za nas.

V veliko čast si štejem, da vas smem danes nagovoriti. Zavedam se časti, ki me je s tem doletela na eni in odgovornosti na drugi strani. Zbrali smo se namreč na mestu, kjer spomenik v čast Franju Malgaju ponosno priča o človeku, ki je v bojih za severno slovensko mejo v času po prvi svetovni vojni dal življenje za najvišje vrednote, za svojo domovino.

Ob vpogledu v življenje heroja Franja Malgaja, borca za severno slovensko mejo na Koroškem in njega časa, me zatorej preveva ponos ob spoznanju, kako močno so tisti čas pred več kot 90 leti brez možnosti hitrega pretoka informacij in vsakomur dostopnega šolanja ti ljudje ljubili in spoštovali svojo domovino, jezik in svoj narod.

Franjo Malgaj je bil eden njih, ne sam, četudi včasih sam. Neverjetna sta bili njegovi odgovornost in odločnost sprejemanja pomembnih odločitev, ki so zaznamovale zgodovino našega naroda. Ali si lahko predstavljamo, da se je star komaj dvajset let jeseni leta 1914 odzval na vpoklic med vojake? Da, seveda; toda ali nam je danes samoumevno, da lahko in hoče tako mlad človek nase prevzeti vso težo odločitev, ki so pomembno vplivale na njega samega, na življenja drugih ter na usodo slovenskega naroda?

Trdim, da se žal danes ne zdi samoumevno, ali drugače rečeno

vsakdanje, da kljub neštetim in različnim vplivom okolice mlad rodoljub obdrži svojo držo, svoj cilj in da je za dosego tega pripravljen storiti veliko več, kot bi kdorkoli pričakoval. Krajši opis takšne osebnosti v našem času je: idealist.

Franjo Malgaj je bil nedvomno idealist; že od otroštva, ko je spoznaval svoje najbližje, domače okolje, ko so se vanj vtisnile ljudske pesmi, pa skozi borbe, napade in umike. Ostal je idealist, tudi po tem, ko mu je smrt že ponujala roko, tudi po tem, ko je nič kolikokrat tovarišem borcem pomagal zatisniti oči. V hladnih jutrih in neskončno dolgih zimskih nočeh ali pa plezajoč po skalah soške fronte, razbeljenih od poletnega sonca; nikoli mu ni zmanjkalo želje po svobodi svojega slovenskega naroda. Njegov namen, osvoboditi dom in ohraniti jezik svoje slovenske matere, ni bil ob vseh teh preizkušnjah niti za hip omajan, iz preizkušnje v preizkušnjo je bil njegov namen še trdnejši, želja še bolj goreča.

In danes ... Kaj smo lahko ob pokončnosti naših mož prenesli v naš vsakdan?

Ni nam treba delati študij njihovih del in njihovih življenj. Le odprimo naše oči in si priznajmo: Da, lahko naredimo več, in ko se odločimo, da naredimo, stopamo na boljšo pot.

Naučimo se videti, pomagati, naučimo se narediti, kar narediti smo dolžni. Pa ne glejmo le velikih stvari, kajti da bi se zgodile velike stvari, mora biti opravljenih nešteto majhnih; tukaj pa dandanes vse pogosteje zatajimo. Ozrимо se najprej po sebi, ali smo to, kar pričakujemo od drugih, da so, ali

smo storili, kar je bilo v naši moči. Nato pogledjmo v bližnjo okolico. Koliko našim najdražjim bi lahko tako ali drugače pomagali, pa obstane korak, ker razlog postane izgovor. Koliko neznanim bi lahko pomagali z besedo, z idejo, z rešitvijo, kajti pogosto je enemu človeku nerešljiva situacija drugemu nekaj vsakdanjega, kjer lahko že sama pripravljenost pomagati opravi delo. In nato v našo družbo, tukaj, v naših krajih in širom po Sloveniji. Da, veliko je nedokončane, ogromno lahko storimo brez velikih stroškov.

Tudi tu še ne moremo narediti pike, zatorej se še enkrat v mislih vrnimo med naše junake, med tiste mnoge neimenovane, in v mislih do naših herojev. Bodimo pokončni, kot so bili oni in se vprašajmo, ali smo opravičili njihove žrtve v prvi, v drugi svetovni vojni, ali smo smiselno nadaljevali prizadevanja in žrtve naše osamosvojitvene vojne.

Dušan Krebel, župan občine Mežica

Četudi nismo prepričali niti sebe, pa je pred nami še čas, da to storimo. Zavoljo nas, ki danes uživamo mir in svobodo ter zavoljo vseh, ki stopajo za nami. In ne pozabimo: naša je slovenska beseda, živimo na slovenski zemlji, tukaj se rojevajo naši otroci.

Zato vsem, ki se kakorkoli trudite ohraniti delčke mozaika preteklosti našega naroda, ki s tem omogočate, da zrno ločeno od plevla obrodi v dobro vsem Slovincem; vsem vam gre največje priznanje - kot znak zahvale in spodbude.

Naj strnem svoje misli:

Naj nas Malgajevi pogum, volja in

vizija navdihujejo tudi danes in za jutri; da bomo našo moč, voljo in odločnost usmerili v boljši jutri in naj postane zavedanje, da je pri tem sodelovanje vseh za vse neizogibna nujnost.

Spoštovani, vsem vam ob praznikih, katerim priča smo, začeni z dnevom upora proti okupatorju, praznikom dela in dnevom zmage iskreno čestitam z željo, da nam bo slovenska zemlja in naša domovina Slovenija še naprej naša dobra mati, tako nam kot našim prihodnjim rodovom.

Naj živi spomin na Franja Malgaja, naj živi Slovenija!

Zborovanje slovenskih izgnancev

dr. Janko Prunk

Slovenski izgnanci iz časa 2. svetovne vojne, prve žrtve nacifašistične raznarodovalne politike, so se ob 70-letnici poraza nacifašizma in svoji vrnitvi v domovino, zbrali na srečanju v hali Tivoli v Ljubljani.

Od več kot 70.000 izgnanih Slovincem iz vseh slovenskih dežel jih danes živi še samo 11.000. Slovence so med 2. svetovno vojno z njihovih domov zaradi svoje imperialistične

in genocidne politike izganjali vsi štirje okupatorji slovenskega ozemlja: Nemci, Italijani, Madžari in celo Hrvatje. To dejstvo je treba poudariti in se zoperstaviti napačni interpretaciji, da je bil izgon samo odgovor okupatorjev na partizansko gibanje. Okupatorji, najprej nemški (v največjem obsegu), potem pa še drugi, so začeli izganjati Slovence še preden se je med njimi razvilo partizansko gibanje. Nemci so že pred okupacijo Gorenjske in Štajerske v svojih nacionalističnih načrtih predvideli izgon kar ene tretjine slovenskega prebivalstva iz obeh pokrajin, ki so ju zasedli; to je pomenilo okoli 270.000 prebivalcev. Že v prvih dneh po okupaciji so začeli iz Štajerske izganjati zavedne Slovence, ki so bili največja ovira za germanizacijo slovenskega prebivalstva, kar je ukazal Hitler pred prihodom v Maribor aprila 1941. Nacisti so izganjali izobražence vseh vrst - od profesorjev, učiteljev, inženirjev do duhovnikov, največ na Hrvaško in v Srbijo.

V jeseni 1941, od novembra naprej, pa so se lotili izгона vsega

prebivalstva z ozemlja v trikotniku med Savo in Sotlo, torej s širšega Bizeljskega in pa z ozemlja južnega brega Save na Dolenjskem, od Polšnika do Krškega, ki so ga vključili v svojo Štajersko. S tega območja so od novembra 1941 do februarja 1942 izgnali kar 45.000 Slovincem, na to ozemlje pa so naseljevali Kočevske Nemce kot varuhe »nemške južne meje«. Prav izgon je povzročil, da se je slovenski narod Nemcem bolj odločno uprl s partizanskim gibanjem.

Izgnani Slovenci v Nemčijo so hudo trpeli zaradi izgube domovine in posesti. Bili so določeni za prisilno delo in eventualno germanizacijo, brez upanja na vrnitev v domovino. Imamo številna pričevanja o njihovem trpljenju v izgnanstvu, o njihovi narodni zavesti in hrepenenju po vrnitvi. Po končani vojni so se vrnil, razen 12.000 tistih, ki so tam umrli. Slovence je malo pozneje izganjal iz Prekmurja v taborišča na Madžarsko tudi madžarski okupator.

Italijanski fašisti so poleti in jeseni 1942, ko se je na Dolenjskem in

Notranjskem razmahnilo narodno-osvobodilno gibanje, izgnali s tega območja na Rab v koncentracijsko taborišče kar 20.000 ljudi, zvečinoma mož in fantov, ki so na Rabu najbolj trpeli in najbolj umirali. Te pregnance uvrščamo v posebno kategorijo taboriščnikov, kamor štejemo tudi taboriščnike, ki jih je okupator z Gorenjske in Štajerske, pozneje pa tudi s Primorske, pošiljal v taborišča v Nemčijo.

Posebna skupina izgnancev so primorski Slovenci s Krasa (okolica Komna) in iz braniške doline (Branik), okoli 3.000, ki so jih Nemci februarja izgnali v Nemčijo. Tudi ti so se po porazu nacizma vrnil na svoje požgane domove.

Tu pa se začnjenja še eno tragično obdobje in izkušnja povratnikov. Domovina, v kateri so prevzeli oblast komunisti, ni kazala nobene razumevanja za izgnance. Režim, ki je bil močno ideološki, je vso skrb namenjal le partizanskim borcem in njihovim svojcem. Izgancem ni priznal, da so bili žrtve nacifašizma.

Ubogiljudje so se morali znajti sami brez državne pomoči. Sami so se morali potruditi, da so opravi-

vili šolo. Nekateri so to storili zelo dobro. Sami so morali poskrbeti za svojo materialno eksistenco, za obnovitev domov. Tudi to so opravili sami in se vključili v graditev prenovljene domovine.

Vseh 45 let jim socialistična Jugoslavija in Slovenija nista priznala statusa žrtve nacifašizma in ostali so brez vsakršne socialne zaščite in odškodnine. Šele nova demokratska slovenska država jim je leta 1995 podelila status žrtve nacifašizma in v naslednjih letih potem dodelila minimalno mesečno rento za prestando trpljenje v izgnanstvu, ki se giblje med 100 in 150 evri, odvisno od dolžine bivanja v izgnanstvu.

Za dodelitev rent ima zasluge predvsem Društvo izgnancev Slovenije, ustanovljeno šele po osamosvojitvi Slovenije. Društvo vodi, najprej kot podpredsednica, zadnjih 15 let pa kot predsednica, prof. Ivica Žnidaršič, tudi sama izgnanka. Njena velika energija, zavzetost za problematiko izseljencev in njeno zelo kompetentno poznavanje zakonske in socialne problematike ohranja Društvo izgnancev. Slednje izdaja tudi svoje glasilo, in sicer trikrat ali

štirikrat na leto, in z njim komunicira s članstvom ter ga obvešča o najpomembnejših zadevah, ki se ga tičejo.

Društvo izgnancev je organizirano v več kot 40 krajevnih organizacij po Sloveniji, ki prirejajo številne prireditve vsako leto 6. junija, na tako imenovani dan izgnancev. Na teh prireditvah obujajo spomine na težke čase izgnanstva, pogovarjajo pa se tudi o aktualnih socialnih, političnih in drugih vprašanih našega vsakdana. Prireditve spremlja vedno prisrčen, doživet kulturni program. Bridko je le spoznanje, koliko izseljencev, s katerimi so delili usodo v tujini, je med letom umrlo. Izseljenci so si izbrali svojo himno; to je lepa slovenska narodna pesem »Oh, kako je dolga, dolga pot iz tujine pa do doma«. Pojejo s takšnim občutkom, da mora ganiti srce vsakogar in mu priklicati solze v oči.

Letošnja prireditev ob dnevu izgnancev v Tivoliju je bila veličastna in prisrčna. Udeležilo se je več kot 3000 izgnancev, ki so prišli iz vse Slovenije, mnogi z organiziranimi avtobusi. Slovesni govor o izseljenški problematiki in o aktualnih problemih v naši državi je imela predsednica DIS Ivica Žnidaršič. Opozorila je na pojav oživiljanja nacizma in fašizma v Evropi in na nepošteno, zlagano zanikanje trpljenja žrtev nacifašizma. Omenila je, da se v manjši meri taka dejanja pojavljajo tudi v Sloveniji in da se jim je treba upreti.

Srečanje izgnancev so pozdravile številne delegacije iz tujine (Ivica Žnidaršič je namreč predsednica Evropske zveze izgnancev) in predstavniki raznih antifašističnih združenj iz Slovenije. Najbolj pa je odmeval govor bivšega predsednika Republike Slovenije, Milana Kučana, ki je poudaril, da je priznanje neke odškodnine izgnancem s strani držav povzročiteljic moralno vprašanje, ki so ga dolžne te države. Takšne misli je vsebovalo tudi sporočilo slovenski in evropski javnosti, sprejeto ob koncu zborovanja.

Domovina

Hm, 9. razred ... Katero srednjo šolo izbrati? Katero srednjo šolo, da bom kasneje dobil službo, službo doma, v svoji domovini, na Koroškem, da mi ne bo treba iti s trebuhom za kruhom? To šolo? Ne, tega na Koroškem ni več. Kaj pa ta? Ne, tudi tukaj ni prihodnosti.

Hja, mogoče pa nisem edini, ki ima problem s tem, da na Koroškem preprosto ne vidi (kako bi se pravilno izrazil) prihodnosti, življenjske poti?

Ja, dolga pot je pred mano.

Koroška, čudovita pokrajina, kraj, kjer sem se rodil in začel pisati pravljičico svojega življenja, je vsak dan bolj pozabljen del prečudovite domovine Slovenije. Toliko inštitucij želijo ukiniti, jih dobesedno izbrisati s tega območja in jih premestiti v večja mesta. Razumem, da mogoče prebivalci Primorske, Prekmurja in drugih bolj oddaljenih krajev ne vedo za gotovo, kje sploh je Koroška. Da pa naši gospodje veličastni, ki sedijo na pomembnih stolčkih, ki

jim prinašajo lepe denarce, ne vedo, kakšna je geografska karta Slovenije oz. kje je Koroška, je prav zaskrbljujoč podatek. Seveda v smislu dobrega vodenja te države. Te nadvse pomembne državnike, ki imajo različne pametne izjave, kot je npr. ta, da Koroško zapirajo Karavanke, v bistvu sploh ne zanima, kaj se dogaja tukaj "Bogu za hrbtom", in niti pomislijo ne, da se svet ne konča pred Hudo luknjo in da (saj ne boste verjeli) se za njo skriva prečudovita dežela, sicer s cestami kot švicarski sir, vendar z lepimi hribi, dolinami in pokrajino, ki je ne zapirajo Karavanke, ampak se tu odpira SVET v severno Evropo.

To, da z našo pokrajino ravna neenakovredno, kot da je samo pest zemlje, se mi kot štirinajstletniku ne zdi kaj prida dober odnos državnega vodstva do tukaj živečih. Govorim o Sloveniji, ki je sicer razmeroma majhna država in se ne more primerjati z drugimi, če se lahko izrazim "veledržavami", ki so od Slovenije precej večje tako po površini kot po številu prebivalcev. Če državno "vodstvo" naše male države na posamezne

dele države ne more gledati kot na celoto, kako je potem šele v resnično velikih državah. Zapuščene, brez vode in elektrike, brez cest in kanalizacije?

Vendar se ne obremenjujmo z velikostjo. Sam se namreč strinjam z rekom, da je "strup v malih Flaskah". Trdno upam, da Slovenije ta strup ne bo ubil in da bomo nekega dne sloveli kot trdna, močna dežela, polna prihodnosti in upanja za vse generacije.

Pa nazaj k naši pokrajini. Čeprav Koroška ne predstavlja velikega dela Slovenije, je spoštovanja vreden del, kjer so se poleg izjemnih športnikov in kulturnikov rodile dobre ideje. Je tudi zibelka slovenstva. Ne morem mimo tega, da Koroška in tudi Slovenija ne bi bila to, kar je, brez borcev za severno mejo ob koncu prve svetovne vojne. Čeprav je to že precej oddaljeno in nas o tem uči le zgodovina, moram omeniti Franja Malgaja in pa seveda generala Rudolfa Maistra. Ta dva moža sta za Koroško, predvsem pa za Sloveni-

jo, naredila resnično veliko. S svojim razmišljanjem in z nesebično ljubeznijo do domovine sta ubranila del slovenske zemlje, tega pa se danes ljudje ne zavedajo. Ljudje, Koroška obstaja in bo obstajala! Severna meja Slovenije se ne konča pred Hudo luknjo. Zato menim, da bi se na Koroškem morala ohraniti prihodnost in upanje za mlade. To si zaslužimo že zaradi dela naših prednikov. Sam si namreč ne predstavljam, da bi se zaradi tega, ker bi vse pomembne inštitucije, službe in druge objekte premestili drugam, moral voziti na delo v Celje ali pa v Ljubljano. Nekdo se mora vprašati, ali res želimo, da se mladi, ki živijo po vsej Sloveniji zunaj velikih mest, odselijo v tujino. Si kdo res želi, da bi mladi "s trebuchom za kruhom" odhajali v večja mesta. Ali pa še slabše: za nas, Korošce, je namreč mnogo boljše poiskati delo v sosednji Avstriji, ki jo imamo tik pred nosom.

Tudi sam se sprašujem, kje bom pristal čez nekaj let. Ali bo na Ko-

roškem sploh še kaj obstalo, npr. bolnišnice, šole, policija, sodišča? Bomo tukaj sploh še imeli prevozne ceste?

Mogoče je moja prihodnost res svetlejša v tujini in verjetno podobno méni tudi mnogo mojih sovrstnikov. Iz lastnih izkušenj lahko povem, da pri 14 ali 15 letih že ciljamo na šolanje v tujini. Slednje pa nam ne prinaša veliko dobrega. Otroštvo se prehitro konča, takoj se moramo soočiti s krutostjo življenja oz. veliko prej kot navadno. Pa vendarle nam to morda omogoči boljše življenje v prihodnosti in uresničitev življenjskih ciljev. Sprašujem pa se, ali je to res dobro za domovino, za Slovenijo? Toliko odličnih znanstvenikov, zdravnikov, športnikov odhaja v tujino, kjer kljub temu, da vedno ostanejo tujci, dobijo poleg boljšega življenja tudi več spoštovanja in priložnosti. Kako se bo Slovenija širila in razvijala na področju znanosti, gospodarstva, kulture, če pozablja na svoje ljudi?

Mnogo pomembnih in pametnih ljudi, ki krojijo usodo slovenske dežele, verjetno sploh še ni bilo na Koroškem. Z veseljem bi jih popeljal po

naših cestah, ki bi jim omogočile brezplačno masažo celega telesa, ali pa bi morda skupaj odšli na 'kopenje' na v zadnjem času mnogokrat poplavljenе travnike, ki pa jih kmalu ne bo več, saj država odlično skrbi za to. Za odlično druženje pa bi lahko obiskali ljudi na zavodu za zaposlovanje ...

No, pa da ne bom samo sarkastičen in čmogled. Na Koroškem ni vse slabo, le nekateri morajo spremeniti svoje razmišljanje, kar pa, roko na srce, ne bo preprosto.

Za konec tega razmišljanja pa zastavljam še vprašanje, ki se navezuje na borca, ki sta poskrbela, da je to ozemlje, torej Koroška, še vedno v objemu preljube domovine Slovenije: Zakaj, ljudje, so se naši predniki borili, če bomo zdaj vsi na to pozabili?

Aljaž Sešel, 9. razred
OŠ Šentjanž pri Dravogradu
Mentorica: Lilijana Ladra

Spominski dan Mestne občine Maribor v počastitev pekrskih dogodkov

Aleksandra Berberih-Slana, Domovinsko društvo generala Rudolfa Maistra Maribor

Kot že leta poprej, se je tudi letos Domovinsko društvo generala Rudolfa Maistra Maribor pridružilo organizatorjem spominskega pohoda od Peker do vojašnice generala Maistra in nazaj. Ta dan je društvo izkoristilo za številne aktivnosti, da bi populariziralo društvo, Zvezo društev in naše delo.

Največ zanimanja in obiskovalcev je pritegnil zgodovinski kviz Življenje in delo generala Rudolfa Maistra, ki smo ga v sodelovanju z Muzejem narodne osvoboditve Maribor tega dne organizirali v Kadetnici. Na tekmovanje se je prijaviło 16 skupin (po trije učenci) iz enajstih osnovnih šol in ene gimnazije. Kviz je vodil Marjan Matjašič, muzejski svetovalec v Muzeju narodne osvoboditve Maribor, v komisiji pa smo bile Silva Volf, arhivska sodelavka, prav tako iz muzeja, Simona Pörš iz Vojaškega muzeja Slovenske vojske in dr. Aleksandra Berberih-Slana kot predstavnica muzeja in Domovinskega društva generala Rudolfa Maistra Maribor. Pridružil se nam je tudi župan Mestne občine Maribor dr. Andrej Fištravec, ki se je za trenutek prelevil v izpraševalca.

Učenci so dokazali, da so se z mentoricami in mentorji odlično pripravili. Dve skupini sta osvojili bronasto priznanje, dve srebrno, kar dvanajst skupin pa je prejelo zlato priznanje za izjemno poznavanje življenja in dela generala Rudolfa Maistra. S kvizom smo bili zelo zadovoljni zato smo sklenili, da ga bomo odslej pripravili vsako leto. Na povabilo poveljnika Kadetnice, polkovnika mag. Vilibalda Polšaka, smo se odločili, da bomo tudi prihodnje leto s kvizom pope-

Udeleženci kviza in poslušalci v Kadetnici

Mag. Zvezdan Markovič, Vojaški muzej Slovenske vojske, dr. Aleksandra Berberih-Slana, predsednica DGRM in namestnik poveljnika PDRIU.

stri dan odprtih vrat v Kadetnici in vojašnici generala Maistra. Takšno sodelovanje društva, Muzeja narodne osvoboditve Maribor in Vojaškega muzeja Slovenske vojske je vsekakor zelo dobrodošlo.

Župan mesta Maribor dr. Andrej Fištravec preverja znanje učencev

Naše društvo se je obiskovalcem dneva odprtih vrat predstavilo v šotoru pred vhodom v Kadetnico, kjer je društvo prizadevno predstavljala tajnica društva Irena Porekar Kacafura. Kljub naši dobri volji in

vnemi nam dan ni bil naklonjen, saj je lilo kot iz škafa. Vseeno smo vztrajali in sicer redkim mimoidočim predstavili naše delo. Dejstvo, da število članov letos pridno raste, dokazuje, da smo na pravi poti. Upamo, da bo tako tudi v prihodnje.

Ob koncu dneva sva se s predsednikom Zveze društev mag. Mi-

lanom Lovrenčičem udeležila proslave v Pekrah, kjer smo se poklonili spominu na dogodke v Pekrah pred 24 leti. Tudi tokrat nam vreme ni bilo naklonjeno, saj je pošteno lilo. Kljub temu se nas je na proslavi zbralo kar precej. Slavnostna govornica je bila nova ministrica za obrambo Andreja Katič, za govorniškimi

odrom pa se ji je pridružil tudi Ladislav Lipič, predsednik Zveze veteranov vojne za Slovenijo. Med zbranimi je bilo precej predstavnikov Slovenske vojske, policije in veteranskih organizacij. Škoda je le, da se tako pomembnih dni za Slovenijo, razen redkih izjem, očitno spominjamo le Štajerci.

Društvo generala Maistra za Zasavje je podpisalo aneks k listini o medsebojnem sodelovanju veteranskih in domoljubnih društev in združenj Zasavja

Društvo generala Maistra za Zasavje

Društvo generala Maistra za Zasavje že od leta 2010 aktivno deluje v KOVDOS Zasavja, 25. aprila 2015 pa je predsednik društva Emil Štern na slovesen način podpisal aneks k Listini o medsebojnem sodelovanju, katere dosedanji podpisniki so Policijsko veteransko društvo Sever Zasavje, Območno združenje veteranov vojne za Slovenijo Zasavje in vsa tri Združenja borcev za vrednote NOB - Hrastnika, Trbovelj in Zagorja.

Podpis aneksa je bil ob 8. veteranskem pohodu na Kum nad Trbovljami in zboru veteranov in domoljubov v počastitev dneva upora proti okupatorju in 70. obletnice osvoboditve ob prisotnosti generalmajorja dr. Andreja Ostermana, načelnika Generalštaba Slovenske vojske, predsednikov vseh veteranskih in domoljubnih društev Zasavja, članov društev in širše javnosti.

Predsednik Emil Štern je v krajšem nagovoru dejal:

»Želim v imenu Društva generala Maistra za Zasavje izraziti zadovoljstvo, da danes, ko smo se zbrali v počastitev dneva upora proti okupatorju in 70-letnici

zmage nad fašizmom in nacizmom v 2. svetovni vojni, s podpisom aneksa k Listini o medsebojnem sodelovanju na slavnosten način izrazimo našo voljo in interese za povezovanje in medsebojno sodelovanje z dosedanjimi podpisniki Listine. V skupne programske usmeritve in akcije nas povezuje predvsem ohranjanje spomina na uporništvu slovenskega naroda in prenašanje tega spomina na mlade generacije ter sodelovanje pri raznih oblikah domovinske vzgoje in domoljubja. Naša temeljna usmeritev od ustanovitve društva v letu 2007 je razvijati in krepiti domoljubno zavest predvsem med učenci in dijaki v osnovnih in srednjih šolah Zasavja. Vse od ustanovitve pa članice in člani društva ob negovanju spomina na generala Rudolfa Maistra in borce za severno mejo namenjamo pozornost tudi drugima dvema pomembnima obdobjema naše zgodovine: obdobju 1941-1945 in obdobju pred in med osamosvojitve. Zato ostro zavračamo vse tiste tendence in napade, ki ob vsaki priliki skušajo razvrednotiti partizanski osvobodilni boj, prikazovati Osvobodilno fronto kot ve-

liko prevaro slovenskega naroda. Društvo ima jasno izraženo nestranksko in politično neopredeljeno vsebinsko zasnovano. Skupaj z ostalimi podpisnicami Listine izkazujemo spoštovanje do najpomembnejših zgodovinskih obdobij in udeležencev v njih vsako leto tako znotraj društvene dejavnosti kot tudi z udeležbo na čedalje bolj množično obiskanih srečanjih in proslavah med letom. Tako bomo delovali tudi naprej in usklajevali naše aktivnosti znotraj Koordinacijskega odbora veteranskih in domoljubnih društev Zasavja, katerega formalni člani smo postali s podpisom aneksa k Listini o sodelovanju.«

www.zvezadgm.net

Na metliški vigrédi smo se srečali člani Društva general Maister Ljubljana in Belokranjskega društva general Maister

Mirjana Furlan, članica Društva general Maister Ljubljana in članica Belokranjskega društva general Maister

Člani Društva general Maister Ljubljana smo se odzvali lanskuemu povabilu predstavnikov Belokranjskega društva general Maister in uresničili svoj tradicionalni majski izlet z obiskom Vinske vigrédi v Metliki.

Potovali smo prek Cviblja pri Žužemberku in si najprej ogledali največjo partizansko grobnico - kostnico na Slovenskem z izpisanimi 1154 imeni padlih borcev narodnoosvobodilne borbe, aktivistov Osvobodilne fronte in pripadnikov mednarodnih partizanskih enot kar 17 različnih narodnosti, ki so se borili na slovenskih tleh. Spomenik stoji na 305 m visoki vzpetini Cvibelj, ki se dviga nad Žužemberkom, postavljen pa je bil v spomin padlim, ki so izgubili svoje življenje v bojih v Suhi krajini v letih od 1941 do 1945. Obsega kostnico z obeliskom in s kovinsko skulpturo na njem. Okrog je razvrščenih devet napisnih plošč z izpisanimi imeni padlih na območju Suhe krajine. Širše območje vrha hriba je parkovno urejeno.

Med potjo proti Črnomlju, v Občicah v občini Dolenjske toplice, smo si na hitro ogledali kočevarsko domačijo, ki je preurejena v Muzej Društva Kočevarjev staroselcev. Z izrazom Kočevarji označujemo prebivalce kočevskega jezikovnega otoka, torej kočevske Nemce, ki so tod živeli in še živijo več kot 600 let in še danes govorijo srednjeveški nemški jezik. To je eden najstarejših nemških jezikovnih otokov.

Načrtovali smo tudi ogled Baze 20 v Kočevskem Rogu, kar pa nam zaradi dopoldanskega dežja žal ni uspelo.

V Metliko smo prispeli ob 11. uri in si najprej ogledali Vinsko klet Metlika. Klet, ki je v celoti pod zemljo, je prav posebnega tunelskega tipa, dolga pa je 108 m. Z letno proizvodnjo okoli 750.000 litrov vina za-

družna vinska klet pokriva celotno vinogradniško območje vinorodnega okoliša Bele krajine. V belih vinih prevladujeta laški rizling in kraljevina, v rdečih pa modra franinja in žametna črnina ter mlada

Metlika, mesto pod Gorjanci, ima mestne pravice že 680 let

portugalka. Vinska klet Metlika prideluje poleg mnogih dobrih belih in rdečih vin povsod znano metliško črnino.

Ob 12. uri smo imeli tipično belokranjsko kosilo v bližnji vasi Grabrovec, na kmečkem turizmu Antona Jakljeviča, katerega 20-letna hči Katja je bila letos izbrana za 7. kraljico metliške črnine.

Po kosilu smo se vrnili v Metliko, kjer se vsako leto v mesecu maju odvija večdnevna prireditev, letos že 33. Vinska vigred. To je praznik pomladi, praznik vinarjev, priložnost za promocijo etnoloških posebnosti in belokranjske kulture ter priložnost za mnoga srečanja domačinov, ki živijo v Metliki in povsod po svetu. Takrat v starem mestnem jedru zadiši po belokranjskih dobrotah, na vseh treh trgih starega mestnega jedra se odvija kulturni program, zvečer pa za zabavo poskrbijo številni glasbeniki zabavne, pop in rok glasbe. Metliko med Vigredjo vsako leto obiše več kot 20.000 gostov. Že od prve Vigredi se iz Ljubljane čez Gorjance pripeljejo tudi kolesarji, letos pa je bil v nedeljo v organizaciji Športne zveze Metlika in v sklopu Vinske vigredi 9. Urbanov tek.

Vse prireditve se odvijajo v starem mestnem jedru, kjer je v srednjeveškem gradu vzorno urejen Belokranjski muzej. Imeli smo voden ogled muzeja, na koncu zanimive predstavitve pa so se nam pridružili predstavniki Belokranjskega društva general Maister s predsednikom Jožetom Matekovičem na čelu. Član Belokranjskega društva general Maister je tudi Darko Zevnik, župan Občine Metlika, ki nas je pozdravil v muzeju in nas nato prijazno povabil v grajsko klet na degustacijo nagrajenih vin in belokranjske pogače.

Ob 17. uri smo si ogledali nastop folklorne skupine Ivan Navratil iz Metlike. Belokranjski plesi in različne noše so obarvani z vplivom hrvaškega panonskega območja, na belokranjsko ljudsko izročilo pa

so močno vplivali Uskoki, ki so se na tem območju naselili že v 16. stoletju.

Če bi imeli dovolj časa, bi si lahko v mestu in okolici ogledali še marsikaj, kar je vredno ogleda. Turistična znamenitost so tudi tri cerkvice v enem obzidju pri Treh Farah v vasici Rosalnice pri Metliki. V tej vasici je bilo prvotno metliško naselje, ki se je pozneje premaknilo pod metliški grad.

V Metliki sta rojena priznani kipar Alojzij Gangl (1859-1935) in njegov nečak, književnik, šolnik in sokolski organizator Engelbert Gangl (1873-1950). Na metliškem pokopališču stoji kiparjevo delo Kristus, osameli popotnik, celopostavni kip, Ganglova rojstna hiša pa je spremenjena v muzej. Del Belokranjskega muzeja je tudi Kambičeva galerija, v kateri je razstavljen spominska zbirka akademika prof. dr. Vinka Kambiča in Vilme Bukovec Kambič.

In še nekaj o Metliki, starem mestu, ki leži med reko Kolpo in Gorjanci in je zaradi svoje lege nastalo že v prazgodovini in antiki. Mestne pravice so bile Metliki dodeljene že leta 1335, potrjene pa 1365. K temu so pripomogli tudi Turki, ki so leta 1408 prvič napadli Metliko in s tem tudi ozemlje današnje Slovenije. V naslednjih 170 letih so Turki Metliko izropali in požgali še 17-krat. Zaradi dobro organizirane požarne obrambe že med turškimi vpadi je bila leta 1869 na pobudo metliškega graščaka Jožefa Savinška v Metliki ustanovljena prva požarna bramba na Slovenskem. Zato ima Metlika tudi lepo urejen Slovenski gasilski muzej, ki smo si ga želeli ogledati, a je žal zmanjkalo časa.

Na Radovici pri Metliki pa je bil 12. 8. 1885 rojen pomemben Maistrov borec, Jožko Slobodnik, topničar – ognjičar, ki je ob prevratu vodil slovensko vojsko v obeh topniških polkih v Mariboru in na desnem bregu Drave. Letos mineva 130 let od njegovega rojstva, Belokranjsko društvo general Maister pa mu bo v sodelovanju z Občino Metlika na rojstni hiši vgradilo spominsko ploščo.

Občina Metlika je ena od treh belokranjskih občin in šteje okrog 8200 prebivalcev, samo mesto pa 3400. Metlika je pred krizo živela predvsem od tekstilne industrije (Komet, Beti, predilnica novomeškega Novoteksa). Ker je slednja skoraj izumrla, se je v zadnjih 10 letih v Metliki močno povečala brezposelnost. Ena od večjih tovarn, ki še zaposluje, je Kolpa, ki proizvaja kopalniško opremo.

Metlike se je svetovna in slovenska gospodarska kriza močno dotaknila, razlog za nazadovanje občine pa je tudi slaba cestna povezava. Tretja razvojna os, predvsem predor skozi Gorjance, ki bo ta problem delno rešila, se zaradi pomanjkanja denarja in politične volje odmika in rešitev je še daleč.

In za konec. Težko bi našli pokrajino, ki se ji ime tako prilega. Njen simbol so bele breze in bele noše. V preteklosti so se prebivalci zaradi revščine oblačili v bele, iz lanenega platna izdelane obleke, Bela krajina je najdlje v Sloveniji ohranila »belo nošo«, mimogrede, tudi tamburice, ki so se v začetku prejšnjega stoletja razširile po vseh slovenskih pokrajinah, so se ohranile le v Beli krajini. V Beli krajini pa so bele tudi breze v brezovih gozdovih, ki jim domačini pravimo stelniki. Oboje je postalo in ostalo temelj ljudskega izročila Bele krajine.

www.zvezadgm.net

Koroško domoljubno društvo Franjo Malgaj

Vladimir Ovnič

Koroško domovinsko društvo Franjo Malgaj tudi letos skuša slediti osnovnim ciljem, ki so zapisani v statutarnih sklepih Zveze Društev general Maister. Še posebej izpostavljamo pomen negovanja domovinske vzgoje, zlasti med mladimi. Zadovoljivo sodelujemo z gimnazijo Ravne na Koroškem, počasi pa širimo svojo dejavnost tudi na druge šole regije.

Jeseni 2014 smo na osnovne šole poslali razpis z naslovom Slovenija, moja dežela, s katerim smo osnovnošolce tretje triade pozvali, da pišejo, fotografirajo in rišejo na to temo. Na slovenski kulturni dan smo podelili praktične nagrade učencem, ki so se odzvali na omenjeni razpis. Prvo leto odziv ni bil največji, vendar smo prebili led in upamo, da bo jesenski razpis že odmevnejši. Najboljša dela smo razstavili v avli občine Ravne na Koroškem, nagrajeni spis pa bomo objavili tudi v Maistrovem glasu.

Zelo dobro je bila obiskana proslava, ki jo društvo vsako leto prireja na Dobrijah, v bližini kraja, kjer je padel Franjo Malgaj; tam je tudi spomenik, ki spominja na njegovo smrt in junaške boje borcev za severno mejo leta 1918-1920. Slavnostni govornik je bil predsednik državnega zbora gospod Janko Veber. Sodelovala je tudi častna straža slovenske vojske.

Jeseni smo priredili že tradicionalno ekskurzijo za naše članstvo, tokrat po poteh soške fronte. Ogled smo začeli v Logu pod Mangartom, na pokopališču vojakov prve svetovne vojne, nadaljevali v trdnjavi Kluže, kjer nam je društvo 1313 pričaralo vzdušje prve svetovne vojne na soški fronti. Osrednji ogled je veljal evropskemu muzeju prve svetovne vojne v Kobaridu. Na povratku smo si ogledali še nastajajoči nordijski center pod Poncami.

Na skupščini smo sprejeli tudi program dela za letošnje leto. Poleg

stalnih vsakoletnih akcij bi letos radi izdali monografijo o Franju Malgaju. Povezali smo se z ddr. Igorjem Grdino, ki bo knjigo napisal, naša glavna naloga pa je zbrati sredstva.

Devetega maja smo na Dobrijah priredili spominsko proslavo ob obletnici smrti Franja Malgaja. Kulturni program so oblikovali godba na pihala ravenske železarne, pevke društva Svitanje, recitatorji gimnazije Ravne in Aljaž Verhovnik.

Slavnostni govornik je bil župan občine Mežica gospod Dušan Krebel, pozdravni govor je imel tudi župan občine Ravne na Koroškem g. Tomaž Rožen. K nagovoru smo povabili tudi g. Maksa Večka, predsednika društva za ohranjanje vrednot NOB, ki je pred ustanovitvijo našega dru-

štva skrbelo za spomenik in negovalo spomin na Franja Malgaja. Proslavi je sledilo tradicionalno druženje članov društva in simpatizerjev.

Spomladi smo sodelovali tudi pri obeležitvi stoletnice koroškega šolnika in kulturnika ter prostovoljca za severno mejo Janka Gačnika. Na stavbi Občine Ravne na Koroškem so pritrdili njegovo spominsko ploščo, izšel pa je tudi foto album, za izdajo katerega ima vse zasluge naš član dr. Franci Verovnik.

V juniju si bomo ogledali še dvorec Bukovje in stalne razstave o dogodkih iz slovenske osamosvojitvene vojne. Septembra se bomo podali na ekskurzijo, o kateri bomo poročali v eni izmed naslednjih številok Maistrovega glasu.

Marca smo izvedli letno skupščino, na kateri smo pregledali rezultate lanskega dela in ugotovili, da je bil program dela v celoti realiziran.

Na prizorišče pa so pred proslavo prišli tudi pohodniki, ki so se že prej podali po Malgajevi poti.

»Spomenica za borbo za osloboditev severnih krajev jugoslavije 1918 – 1919«

Po prilogi: Združenje zbirateljev vojaških insignij Slovenije

Po koncu I. svetovne vojne je v novonastali državi Kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki se je leta 1929 preimenovala v Kraljevino Jugoslavijo, bilo ustanovljeno samo eno odlikovanje in nekaj spomenic. Ena od teh spomenic je spomenica za borbo za osvoboditev krajev Jugoslavije 1918–1919. Poleg uradnega naziva je ta spomenica znana kot »Koroška spomenica« ali »Maistrova medalja«. Naziv »Maistrova spomenica« je dobila po Rudolfu Maistru (29. 3. 1874 – 26. 7. 1934).

SPOMENICA je ustanovljena 10. 10. 1939. leta in so jo podeljevali osebam, ki so od 29. 10. 1918 pa do 5. 5. 1920 sodelovali v bojih za pridružitvev Koroške, Štajerske, Prekmurja in Medžimurja k

Sprednja stran spomenice

Zadnja stran spomenice

novonastali državi – Kraljevini SHS. Nosila se je na levi strani, na trikotno zvitem traku, ki se je razlikoval za borce in neborce. jorja po činu, prav tako tudi vsi tisti, ki so sodelovali pri osvobajanju Prekmurja in Medžimurja pod poveljevanjem majorja I. Špoljarja. Spomenico so dobili borci – obvezniki, ki so bili mobilizirani 1919. leta, in srbske čete, ki so se bojevale za osvoboditev Koroške.

Trak za neborce je modre barve. V zgornjem levem kotu ima modro, belo in rdečo črto, vsaka je široka 3 mm, skupaj tvorijo državno zastavo. To medaljo so lahko prejeli vsi tisti, ki so sodelovali kot neborci pri osvoboditvi severnih krajev tedanje Jugoslavije, ali pa so pripomogli k varovanju oblasti v Sloveniji v tistih težkih časih.

Skupaj s spomenico je prejemnik dobil tudi diplomu.

Trak za borce

novonastali državi – Kraljevini SHS. Nosila se je na levi strani, na trikotno zvitem traku, ki se je razlikoval za borce in neborce.

Trak za borce je rdeče barve in ima v zgornjem levem vogalu modro-bela trakova širine 3 mm, kar predstavlja jugoslovansko državno zastavo. Pravico do podelitve medalje za borce so imeli samo tisti, ki so v času med 29. 10. 1918 in 5. 5. 1920 sodelovali pri osvobajanju Koroške, Štajerske, Prekmurja in Medžimurja pod poveljevanjem Rudolfa Maistra, tedaj še ma-

Trak za neborce

